

У відносинах між Україною та понад 80-ма державами світу* застосовується Гаазька конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей (далі – Конвенція), яка спрямована на забезпечення негайного повернення дітей, незаконно переміщених до будь-якої з Договірних держав або утримуваних у будь-якій із Договірних держав; та забезпечення того, щоб права на опіку і на доступ, передбачені законодавством однієї Договірної держави, ефективно дотримувалися в інших Договірних державах.

ПОВЕРНЕННЯ ДИТИНИ

У яких випадках можна застосувати Конвенцію

1. Дитину вивезено / утримують в країні, на території якої діє Конвенція.
2. Дитині не виповнилося 16 років. По досягненню цього віку застосування Конвенції припиняється.
3. До виїзду з України дитина постійно проживала на території України (1 рік і більше).
4. Заявник не був позбавлений або обмежений у батьківських правах.
5. Дитину не повернуто в Україну після закінчення строку, визначеного статтею 157 Сімейного кодексу України, або зазначеного в одному із документів, на підставі якого її вивозили.

Конвенція не застосовується у разі вивезення дитини тимчасово без наміру змінити державу постійного проживання дитини або заявником надано нотаріально засвідчену згоду на зміну дитиною держави постійного місця проживання

Для отримання більш детальної інформації зверніться до системи надання БПД. Юрист проконсультує вас про застосування Конвенції, порядок подачі документів та надасть допомогу в забезпеченні доступу до медіації.

Отримайте консультацію юриста за номером 0 800 213 103 або онлайн. Контакти за QR-кодом.

**** Вебсайт Гаазької конференції з міжнародного приватного права**

Перелік документів, на підставі яких дитина може виїхати за кордон на певний період часу визначено Правилами перетинання державного кордону громадянами України, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.1995 № 57.

Порядок виконання Конвенції на території України затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 10.07.2006 № 952.

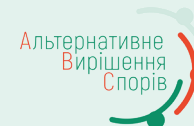
*Австралією, Австрією, Албанією, Андоррою, Аргентиною, Багамські острови, Барбадос, Белізом, Бельгією, Білоруссю, Болгарією, Болівією, Боснією і Герцеговиною, Бразилією, Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії, Венесуелою, Вірменією, Габоном, Гайаною, Гвінеєю, Гондурасом, Грецією, Грузією, Данією, Еквадором, Естонією, Замбією, Ізраїлем, Ісландією, Іспанією, Італією, Іраком, Ірландією, Казахстаном, Канадою, Китаєм (прийняття від імені Гонконгу і Макао), Кіпром, Колумбією, Кореєю, Кубою, Латвією, Лесото, Литвою, Люксембургом, Маврикієм, Мальтою, Марокко, Мексикою, Молдовою, Монако, Королівством Нідерланди, Німеччиною, Новою Зеландією, Норвегією, Пакистаном, Панамою, Перу, Південно-Африканською Республікою, Північною Македонією, Республікою Польща, Португалією, російською федерацією, Румунією, Сальвадором, Сан-Маріно, Сейшельськими островами, Сербією, Сінгапуром, Словаччиною, Словенією, США, Туреччиною, Тунісом, Узбекистаном, Угорщиною, Уругваєм, Філіппінами, Фінляндією, Францією, Хорватією, Чеською Республікою, Чилі, Чорногорією, Швейцарією, Швецією, Ямаїкою, Японією.

Організація з безпеки та співробітництва в Європі

Видано в рамках проекту Програми підтримки ОБСЄ для України «Підвищення доступу до юстиції через безоплатну правову допомогу». У цій публікації висловлено виключно погляди авторів. Вони не обов'язково відображають офіційну позицію ОБСЄ. Дозволено використовувати текст цього документу за умови належного посилання на джерело. Продаж цього документу заборонений. © Всі права захищені.

Надруковано у 2025 році. Ілюстрація: freepik.com

Безоплатна правнича допомога

у транскордонних спорах з міжнародного викрадення дітей та доступу до дітей

Що робити якщо дитину вивезено за кордон, і ви хочете повернути її в Україну або ваша дитина постійно проживає за кордоном, але вам чинять перешкоди у спілкуванні з дитиною та участі у її вихованні

Протягом якого часу можна звернутися

Рекомендовано ініціювати питання повернення дитини в Україну якнайшвидше і до сплину річного терміну з дати вивезення або утримання дитини на території іноземної держави (коли заява подається після сплину річного терміну суд тієї держави, де знаходиться дитина, може винести рішення про відмову у поверненні дитини в Україну через те, що дитина вже прижилася у своєму новому середовищі).

Якщо невідомо, на території якої саме країни перебуває дитина

У такому випадку можна:

- Подати до Мін'юсту необхідний пакет документів для подальшого звернення до Національної поліції України. Після встановлення місцезнаходження дитини за кордоном заявнику буде додатково повідомлено, на яку саме мову потрібно здійснювати переклад пакету документів.
- Або самостійно звернутися до Державної прикордонної служби України про надання інформації про перетин дитиною державного кордону України, а також до Національної поліції України для встановлення місцезнаходження дитини за кордоном. Після отримання відповіді Нацполіції подати до Мін'юсту пакет документів з його перекладом.

ДОСТУП ДО ДИТИНИ, яка проживає за кордоном

У разі, якщо ви не заперечуєте проти постійного місця проживання дитини на території іноземної держави, ви можете ініціювати процедуру щодо забезпечення реалізації права доступу до дитини на підставі статті 21 Конвенції.

Важливо! Згідно зі статтею 5 Конвенції права «доступу» включають право переміщення дитини на обмежений час у місце інше, ніж місце її постійного проживання.

Хто може звернутися для застосування Конвенції

1. Один із батьків (усиновлювачів); опікун (піклувальник), під чиєю опікою чи піклуванням перебуває дитина за рішенням суду (з питань повернення дитини та доступу до дитини)
2. Прийомні батьки; батьки-вихователі; керівники закладів різних типів, форм власності та підпорядкування, в яких передбачено цілодобове перебування дітей (якщо вони є законними представниками дітей) (з питань повернення дитини)
3. Дід, баба; рідні брати, сестри (повнолітні) (з питань доступу до дитини).

Куди звернутися для застосування Конвенції

Статті 8, 21 Конвенції надають особі, яка має право звертатися із заявою про повернення дитини та із заявою про забезпечення реалізації прав доступу до дитини, право вибору до кого саме звернутися з такою заявою, зокрема до:

1. Міністерства юстиції України: в електронній формі на електронну пошту callcentre@minjust.gov.ua та поштовим зв'язком, якщо можливо, на адресу: вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001.
2. Центрального органу іноземної держави, до якої дитину вивезено або на території якої дитина утримується (проживає).

Назву Центрального органу відповідної іноземної держави та його контактні дані можна знайти на вебсайті Гаазької конференції з міжнародного приватного права (посилання на звороті буклета).

Медіація у справах про повернення дитини та доступу до дитини

У вказаних справах, з урахуванням емоційної складової та усунення ризиків невиконання чи неналежного виконання рішення, яке буде винесено судом, одночасно з отриманням правничої допомоги рекомендовано застосовувати процедуру медіації для врегулювання конфлікту (спору). В Україні реалізація права на медіацію забезпечена Законом України «Про медіацію». Кожен може самостійно обрати медіатора.

Як звернутися із заявою про сприяння повернення дитини в Україну або із заявою про забезпечення реалізації права доступу до дитини, яка проживає в іноземній державі

Необхідно заповнити та підписати формуляр однієї з заяв за встановленою формою, довіреність про уповноваження Центрального органу тієї держави, до якої вивезено дитину, додати переклади заяви, довіреності та інших документів, які додаються до заяви, на державну (офіційну) мову іноземної держави, в якій знаходиться дитина. Нотаріальне засвідчення документів та їх перекладів, а також консульська легалізація чи проставлення апостиля, не вимагаються. **Важливо!** В заяві має бути обов'язково зазначено державу, до якої дитину вивезено або в якій дитина утримується, або декілька держав, в яких дитина ймовірно перебуває або перебувала, та адресу в іноземній державі (якщо відомо).

До заяви додаються:

копія свідоцтва про народження дитини; довідка про реєстрацію місця проживання дитини в Україні; копії рішень судів або органів опіки та піклування щодо питань, пов'язаних з піклуванням про дитину, у тому числі визначення місця проживання дитини (у разі наявності); будь-які інші документи, що стосуються справи, сприятимуть прийняттю рішення про забезпечення реалізації прав доступу до дитини; фотографії дитини та особи, яка вивезла та/чи утримує дитину за кордоном або особи, з якою дитина проживає; згода на обробку та передачу персональних даних

Документи необхідно надіслати до Мін'юсту разом із складеним у довільній формі супровідним листом із зазначенням контактного номера телефону та електронної пошти заявника.